

Paul Kaaritan Galatia Baara Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita, apostle Paul saadanii Galatia Baara sannao mishidaina'o ati. Aizii wuru'u Galatia, udaru'o wiizai baara, na'ii'aka'o wuru'u mishidaina'o mashaapanuz. Paul, uruu Jew, mazan īnao, Gentilenao.* Aizii īnao mishidainaou'u naa Kaimana'o Kuwai, Jesus Christ daua'oraz.

Mazan kaina'a pabi'i kida Jewnao kaawan mishidaina'o ida'ati. īnaou'u naa aipan ipai mishidaina'o sha'apatinan Moses kakinaori kawana'ati, Tominkaru dakota-kinaa nii īdyau kaimana'o pidannao nii.

Mazan apostle Paul saadan di'oraz kaarita mishidaina'o ati, ukakinaotan īdyau Jewnao ai, aipainaouz mishidaina'o chootinan† Moses kakinaori kawana'ati. Uaipan mishidaina'o aitapan kaimanaiman, aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii uizo'atin ida'an Moses kakinaori kida. Mazan udakotan pidan kaimana'o pidan nii soo umishidan ida'an Jesus Christ, aonaa pidan izo'atin ida'an mani Moses kakinaori. (Galatians 2:16)

Ukau'an Paul saadan di'oraz kaarita mishidaina'o ati, aonaan idi uaipan īmishidan

* : *Gentilenao*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a. † : *chootinan*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'chootin-karu' daua'o.

pidannao kuwaa pana'iti'oraz karikaonan. Ukian pakaaritan ida'a, "Aizii dii mani, waunao oo angel aokazi iki'o kowaadapan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a wakowaadaniaz unao ati, na'apa'o pidan, marii ukaboota-kao Tuubaru'o Tikazi wu'iti." (Galatians 1:8)

Aizii wuru'u pidannao aipainaouz mishidainao taapan Moses kakinaori, ïkian Paul dau'an, uruu aonaa mishi'o apostle mani, na'iki kuwai kapam ukowaadapaniaz aonaa mishi'o mani. Mazan Paul kian padau'an, "Jesus Christ na'iki Tominkaru waDaru kadishita-kida'oraz Jesus pamawaka-kizi iki, uruu wuru'u zaamata'oraz õgaru pa'an." (Galatians 1:1)

Kaarita buutinpan kida

Paul mishi'o apostle 1:1-24

Paul ma'ozaka uparadan kaimana'o kuwai
dikin ii 2:1-21

Kazannaatin-karu soo mishida-karu ida'an
3:1–4:31

Mashaapa-karu Kaimana'o Doronaa ida'an
5:1–6:10

Paul katokontan pakakinaopan 6:11-18

¹ Di'oraz kaarita, õgaru apostle Paul di'iki'o. Õgaru, aonaa pidannao zaamatani mani apostle nii, na'iki aonaa ïdyuudanii mani õapostle-tinan. Mazan Jesus Christ na'iki Tominkaru waDaru kadishita-kida'oraz Jesus pamawaka-kizi iki, ñao wuru'u zaamata'oraz õgaru pa'an.

² Imai da'ainao mishidainao, ïdyuudan kapam paparadan ipai unao mishidainao ati, mashaapainaouz Galatia Baara ii aka.

³ Õotoriinpan marii kizi waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun na'iki utaa kizi unao nyukunuu kaiman-kinaa nii.

⁴ Aizii wuru'u Jesus, utaapada pazowii-kao wa'oian dikan ii, na'apa waDaru Tominkaru aipan kawana'ati, na'iki ukazannaata-kinaa nii waunao wuru aia'a kai'oraz oia'o mashaapa-karu.

⁵ Ukau'an marii karikaonan Tominkaru taapa-kao umanawunu'o nii. Amen.

*Soo kaina'a bauda'apa
Kaimana'o Kuwai*

⁶ Tuukii õdi'itinpan unao dau'an, utanawatinan idi kadiman aka Tominkaru ai. Uruu zaamata'oraz unao pa'ida'ati Christ kamarainapanun na'iki kamunanun ida'an, mazan aizii, uda'anan naa pana'a'o kuwai pabi'i kida pidannao dakotaniaz kaimana'o kuwai nii.

⁷ Aonaa ba'oran kaimana'o kuwai nii, soo pidannao mariidapan karikaonan unao, na'iki ñitanawata'azon mishi'o kuwai Christ daua'o pana'iti'i naa karikaonan.

⁸ Aizii dii mani, waunao oo angel aokazi iki'o kowaadapan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a wakowaadaniaz unao ati, na'apa'o pidan, marii ukaboota-kao Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

⁹ Wakiini'i naa sha'atii kiwiitapa, na'iki õkian nii koshan: na'ia'oram pidan kowaadan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a uabataniaz na'iki umishidaniaz, na'apa'o pidan, marii ukaboota-kao Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

¹⁰ Kaiwuru'u õkianuz kaikapa'a, õkaimanada'azon idil'o pidan nyukunuu? Aonaa! Mazan õaipan pa'an Tominkaru nyukunuu kaimanan õ'ati.

Õaipan an mani pidan nyukunuu kaimanan õ'ati, aonaa mishi'o mani Christ poitorun õgaru.

Paul apostle-tinan daua'o

11 Œmin-mishidannao, Õaipan uaitapan wuru'u Kaimana'o Kuwai õkowaadaniaz unao ati, aonaa pidannao di'iki'o mani oo pidan tomanii mani.

12 Aonaa õikodanuzu pidan di'iki oo aonaa pidan tominapa-kidanii mani õgaru udau'u. Mazan wuru'u õkuwaaz Jesus Christ di'iki'o na'iki uaida-kidanii pa'an õ'ati.

13 Unao, uabatanii na'apam da'i õmashaapauzon Jewnao kakinaorinnaa kida kawana'ati. Uaitapa tuukia'o õpataka'utauazon mishidainao Jesus. Na'iki õdakota õmainaabatan ïdfaun ipai daunuuda'u.

14 Na'iki uruu dono ipai õwazootapan õmin-daonaiorannao na'apa kida'o ïtunarunawun õkawan, õda'anan ida'an na'iki õizo'atin ida'an wuru'u õdokozu-daunnao mishidapanii kidaz.

15 Mazan Tominkaru kamunanun idi õ'ati, uzaamatian kowas õgaru kaudina'o nii pa'ati. Uzaamatian õgaru õshakatan ua'ii. Paaipan kawana'ati

16 utukapa-kidan pauDani õ'ati, uaipan idi õmakon õkowaadapa'anen Kaimana'o Kuwai udau'u Gentilenaao di'iti. Aizii uruu aimaakan sha'apan dauna'ana'oraz õ'ati, aonaa õmakon pidan di'iti õaipan idi mani ukowaadan kanoma'o nii õsha'apata.

17 Na'iki aonaa õmakon Jerusalem iti, õabata'anen mani na'apam kiwiitapainaouz ïapostle-tinan kian õ'ati. Mazan ba'oran amazada iti pa'an õmakon, Arabia kia'o udakota-kao. Uruu dauna'an zii õkiwan Damascus iti.

¹⁸ Idikinauda'u wunu õtukapan dauna'an Jesus, uruu zii õmakon Jerusalem iti õmorowautapa'anan Peter di'iti. Õna'ian utuma dya'utam soondii sako-daz.

¹⁹ Aonaa õtukapan ba'oran apostle na'ii, soo James karikaonan, wanaobanaa Jesus inawuzuz.

²⁰ Tominkaru aitapa ipai wuru'u õsaadanii kidaz mish'i'o, aonaa õmariidinan mani.

²¹ Uruu dauna'an õmakon naa Syria Baara na'iki Cilicia Baara ii aka'o wiizai kida kawana'ati.

²² Mazan wuru'u mishidainao Judea Baara iainao kidaz, aonaa zii õtukapauzon õgaru.

²³ Soo ïabatan karikaonan pidannao kadakotinan õdau'u. Ìkian, "Tawuru'u pidan pataka'utauzoz da'i waunao, uru'u naa aizii kowaadapa pidannao ati kaimana'o kuwai Christ daua'oraz, utiwaniaz pamashaadan."

²⁴ Uruu idi tuukii ïkonaukii-kidan Tominkaru õgaru dikan ii.

2

Ba'oran apostlenao kashaapa Paul kaudinan apostle nii

¹ Aizii 14 wunu dauna'an õmakon koshan Jerusalem iti, Barnabas mako'o õtuma, na'iki õna'aka Titus kapam.

² Wuru'u õmakonuz na'iti Tominkaru dyuudan idi'o õgaru. Õna'ian pu'u, õmiitiniipan soo choochi zowaunaanao tuma karikaonan. Õaipan ïaitapan wuru daua'a õkowaadapankiazi Kaimana'o Kuwai Gentilenoa ati, na'iki õabata'azon kaiman ï'ati oo aonaa. Usha'apanum kau'an aonaa õaipan

õkaudin-kizi wuru'u õsha'apataniaz naa na'iki õsha'apaapaniaz kai makon madiwautapaka.

³ Mishi, ūna'apata panyukunuu. Uruu idi aonaa ūdyuudan õminauda'u Titus choota-kao* Jewnao kakinaori kawana'ati, Gentile pu'u padamata uruu.

⁴ Wakadakotinan wuru dau'ana'a, usha'apanum kau'an pabi'i kida pidannao taapinpainao mishida'o kawan Jesus, morotan idi'o wabii ati. Útukapa'azon idi karikaonan pakawan mani wada'anen Jewnao kakinaorinaa, wazaamatinpan pu'a'a naa Christ Jesus di'iti. Usha'apanum kau'an ūnao, tuukii ūaipan wamashaapan pakawan Jewnao kakinaorinaa waranu'u.

⁵ Mazan aonaa wakashaapinan ū'ati, aonaa masakauda'u. Usha'apanum kau'an waipan idi wakazannaatapan unao ati wuru'u mishi'oraz kuwai, Kaimana'o Kuwai ida'a'oraz.

⁶ Na'iki choochi zowaunaanaouz, aonaa na'iam ūikodan õkuwaa kasharutinpan, uruu idi aonaa ūpana'adanuzu na'iki aonaa ūtotokadanuzu. (Aizii wuru'u ūtaapa-kaoaz umanawunuinao choochi zowaunaanao nii, aonaa usha'apan ū'ati, usha'apanum kau'an Tominkaru aonaa unaubaan bauda'apa'o pidan powa'a zii ba'oran ai.)

⁷ Mazan ūaitapa Tominkaru wuru'u taa'oraz õkaudin-kizi nii, kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai Gentilena ati, na'apa utaan kawan kapam Peter ati kaudin-kizai, ukowaadapanuz

* **2:3 uchoota-kao:** Putukapa 'chootin-karu' dava'a'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a.

Kaimana'o Kuwai Jewnao ati.

⁸ Usha'apanum kau'an Tominkaru ma'ozakan ida'an ōzaamata-kao apostle nii Gentilenaو ati, na'apa Peter zaamata-kao kawan apostle nii Jewnaو ati.

⁹ Aizii James, Peter, na'iki John, umanawunuinao choochi zowaunaanao, īaitapa Tominkaru wuru'u taa'oraz kaudin-kizai ō'ati. Uruu idi kaiman īnyukunuu Barnabas na'iki ōgaru kaudinan dau'an na'apa īnao kawan. Na'iki powa'a zii īma'ozakadan waunao wakowaadapa-kizi kaimana'o kuwai Gentilenaو ati. Aizii īnao īkakuwaapatinan nii Jewnao ati.

¹⁰ Kaina'a bauda'apa aimaakan īaipan wash'a'apatan, pakawan kizi wakaminka'uupan pataka'utinainao, īchoochin ida'a ainaouz. Uruu manawun aimaakan tuukia'oraz ōsha'apata'azon.

Paul kakinaowan Peter

¹¹ Aizii Peter morowautapankan dono Antioch ii, na'ii ōparadan u'ati ma'ozaka'o ida'an, ōkakinaota-kinaa nii uruu sakitapa'o di'iti. Ōparadan u'ati pidannao kanaapu'u, usha'apanum kau'an usha'apataniaz aimaakan tuukia'o upana'itin.

¹² Uruu zi'o Peter kaawan dono Antioch ati, karikaonan da'i uaroopauzon Gentilenaو tuma, mishidapainaouz Jesus. Mazan Jewnaو, James di'ikiinaouz kaawan dono'o naa, aona'a naa powa'a uaroopan ītuma utaria'akan idi'i naa īnao ai, aipainaouz Gentilenaو choota-kao.

¹³ Uruu idi baokoinao Jewnaو mishidainaouz Jesus, ītamakapa'akan naa Peter, aona'a naa kapam īaroopan Gentilenaو tuma. Na'iki Barnabas, upu'u zii una'apan kapam īnao kawan, īaitapan pu'u

padamata aonaa sha'apa'o mani wuru'u aroapa-karuz Gentilenoa tuma.

¹⁴ Ōtukapan idili naa aonaa ūsha'apatinan Kaimana'o Kuwai kawana'ati, wuru'u mishi'oraz kuwai. Uru'u naa ūparadan Peter ati ipai ba'orainao kanaapu'u. Ōkian u'ati, "Jew pugaru, mazan upu'u pumashaapan Gentile kawan, aonaa pusha'apatinan Jew kawan. Kandii ni'i naa mooko aizii puaipan Gentilenoa mashaapan Jewnao kawan?

¹⁵ Mishi, pugaru na'iki ūgaru, Jewnao wadaru na'iki wadaro nii, aonaa Gentilenoa mani, dakota-kariwainaouz 'oiainao' nii.

¹⁶ Mazan waaitapa Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Jesus Christ, aonaa waizo'atin ida'an mani Moses kakinaori. Ukau'an waunao, wamishidapanii Christ Jesus, Tominkaru dakota-kizi waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Christ, aonaa waizo'atin ida'an mani Moses kakinaori. Usha'apanum kau'an aonaa na'apainim nii Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii uizo'atipan ida'an Moses kakinaori."

¹⁷ Aizii waunao, wadawatan pu'u Tominkaru dakota-kinaa nii waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Christ, mazan upu'u Jewnao dakotan waunao oiainao nii kapam, Gentilenoa kawan. Ukau'an Christ aipan ati'o mooko wuru'u wa'oipanuz? Aonaa!

¹⁸ Mazan ūkiwinan an powaa iti wuru'u kakinaorii ūmuudaniaz naa, uruu ida'an ūtukapa-kidan ūdikintapan kakinaorii.

¹⁹ Ūgaru mawaka'o kawanu'ora'a naa kaki-

naorii ai. Ukau'an aona'a naa powa'a ūmashaapan kakinaorii waranu'u, ūmashaapa-kizi'i naa pa'an Tominkaru ati.

²⁰ Ōgaru, ūmishidan idi Christ, mawaka'o kawanu'ora'a naa ōgaru Christ tuma cross ida'a. Aonaa ōgaru'u naa mani kakupa'oraz, mazan Christ pa'an wuru'u mashaapa'oraz ū'ida'a, na'iki uru'u naa kazowautapa'oraz ōgaru. Ūmashaapanuz naa, ūmishidapan ida'ana'ora'a naa Tominkaru Dani, marainpa'oraz ōgaru na'iki mawaka'oraz ū'ati.

²¹ Ōgaru aonaa ūkashadan Tominkaru kazannaatan waunao pakamunanun idi karikaonan. Usha'apanum kau'an umishiin an mani Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidan nii waizo'atipan ida'an Moses kakinaori, madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u Christ mawakanuz.

3

Tominkaru taan Kaimana'o Doronaa mishidaku idi

¹ Maam Galatia Baara sannao, maaitapinka'o manawun mooko unao! Kanom wuru'u madoronaada'oraz unao? Kaimanaiman sha'atii ūkakuwaapan u'ati Jesus Christ tauka-kao na'iki umawakan dau'u cross ida'a.

² Ōpishaa kizi unao: uizo'atin idi'o mooko Moses kakinaori uzaamatanz Kaimana'o Doronaa, oo umishidan idi'o uabataniaz kaimana'o kuwai?

³ Na'apa dii manawun umaaitapinkan! Usakadan pu'u umishidan Jesus, Kaimana'o Doronaa ida'an. Mazan aizii kandii ni'i naa

utiwaan umashaapan Jesus ati usha'apaapanii kida ida'ana'a naa karikaonan?

⁴ Madiwautapa-ka'o mooko karikaonan ubaiaapanuz tuukii kasha'ora kida'o aimaakan? Õ'itiiman aonaa madiwautapa-ka'o mani!

⁵ Aizii Tominkaru taanuz Kaimana'o Doronaa unao ati, na'iki usha'apatanuzu umanawun kida'o aimaakan unao bii an, aonaa uizo'atin idi'o mani Moses kakinaori, mazan umishidan idi'o pa'an uabataniaz kaimana'o kuwai, Christ daua'oraz.

⁶ Udi'itapa na'apam kii-karu Abraham dau'an: "Uruu mishida'o Tominkaru, na'iki umishidan idi, Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii."*

⁷ Ukau'an uaitapa kizi, pidannao mishidainaouz Christ, ĩnao pa'an wuru'u mishi'oraz Abraham dainao.

⁸ Saadauzo-kariwai Tominkaru Paradan kowaadani'i naa kotua'a naa, Tominkaru dakotan nii Gentilenaao kaimanainao nii ĩmishidan idi. Usha'apatan ua'ii zii na'apa kida'o, ukowadauzonii Kaimana'o Kuwai Abraham ati. Ukiuz "Pugaru ida'ana'o nii õtaan kaiman kida'o aimaakan ipai pidannao ati."†

⁹ Ukau'an ipai mishidainaouz, ĩzaamata kaiman kida'o aimaakan na'apa Abraham zaamatan kawan aimaakan pamishidan idi.

¹⁰ Mazan pidannao tiwa'oraz padamata paizo'atin Moses kakinaori pakazannaatin-kinaa nii, upu'a'o nii Tominkaru pataka'utan ĩdyau. Usha'apanum kau'an kaikapa'o usaadinapanu'u Tominkaru paradan ida'a: "Ipai'o nii Tominkaru

* **3:6** Genesis 15:6 † **3:8** Genesis 12:3; 18:18; 22:18

pataka'utan pidannao ïmaizo'atikan idi ipai daunuuda'u saadinpa'o Tominkaru kakinaori kaaritannaia ida'a."‡

¹¹ Ukau'an aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii utiwaan ida'an paizo'atin Moses kakinaori. Usha'apanum kau'an kaikapa'o usaadinapanu'u Tominkaru Paradan ida'a: "Tominkaru dakotaniinaouz pidannao kaimanainao nii ïmishidan ida'an pa'an, ïnao karikaonanu'o nii ïkakupan."§

¹² Moses kakinaori, aonaa mishida-karu di'ii'aka'o mani, soo uda'an-kao karikaonan. Tominkaru Paradan saada-kariwai kian: "Pidan izo'atipan an kakinaorii, marina'a naa usha'apatanuzu ipai daunuuda'u na'iki umashaapan ni'i naa u'ida'an."*

¹³ Kaikapa'o kapam Tominkaru Paradan saada-kariwai kianu'u: "Pidan kazada-kariwai atamun kadu iti, Tominkaru pataka'utan uruu wuru'u."† Na'apa'o Christ pataka'uta-kidinanuz atamun kadu iti waunao dikan ii. Uruu ida'an ukazannaatan waunao wuru aia'a Tominkaru dakotanuz papataka'utan waunao, maizo'ati-kainaouz ipai kakinaorii.

¹⁴ Uruu Christ Jesus pataka'uta-kidinan ida'an kizi, Gentilenao zaamatian kaimana'o aimakan, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii Abraham ati. Na'iki wamishidan idi'o Jesus Christ, wazaamatian Kaimana'o Doronaa, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii wa'ati.

Kakinaorii na'iki Tominkaru taa'azonii dava'a'o

‡ **3:10** Deuteronomy 27:26 § **3:11** Habakkuk 2:4 * **3:12**
Leviticus 18:5 † **3:13** Deuteronomy 21:23

15 Aizii õ'inawuzunao na'iki õdadakoonao, õkainaabata kizi mooko u'ati pidannao sha'apatauzonii aimaakan ida'an: Dya'utamainao pidannao na'apataakan dono panyukunuu aimaakan dau'an, ūsaadan nii pa'uu kida kaarita ida'a kainaabata'o nii ūnyukunuu na'apa kidaakan. Uruu dauna'an aonaa turuu umarina'ata-kao oo utotokada-kao. Na'apa'o wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azoonii.

16 Tominkaru kowaadanii kidaz pataa'azon, Abraham na'iki utakaan-daun ati'o. "Utakaan-daunnao ati'o," aonaa kia'o mani usaadinpan Tominkaru paradan ida'a, iriba'o pidannao dau'ati'o kawan. Mazan, "utakaan-daun ati'o," kii usaadinpan, bauda'apa'o pidan dau'ana'o, uruu wuru'u Jesus Christ, Abraham takaan-daunuz.

17 Kaikapa'o dau'ati'o kaiwuru'u õkianuz: Kiwiini'o zii wuru'u Tominkaru kowaadauzonuz pataan nii aimaakan Abraham ati,[‡] na'iki ukian mish'i'o nii utaapan paparadanuz. Ukau'an, Tominkaru taaniaz kakinaorii Moses ida'an 430 wunu dauna'ana'oraz naa, aonaa na'itim upana'adan wuru'u Tominkaru kowaadauzonuz pataan nii aimaakan Abraham ati, na'iki aonaa turuu umainaabatan wuru'u Tominkaru paradanuz.

18 Tominkaru taa'azooniaz kaimana'o aimaakan zaamata-kao an mani kakinaorii izo'atipa-kao ida'an, ukau'an aona'a naa mani turuu wazaudapan Tominkaru taan aimaakan

[‡] **3:17** *Tominkaru kowaadauzon pataan nii aimaakan Abraham ati: uruu dakota-kao covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.*

wa'ati pakiauzon kawana'ati. Mazan Tominkaru taanuzu kaimana'o aimaakan Abraham ati, ukowaadan id'i'o pa'an pataan nii u'atiz.

¹⁹ Kanom ni'o mooko wuru'u kakinaorii taa-kaoaz? Utaa-kao pidannao sha'apaapauzon idi'o oia'o pa'idiwaru. Kakinaorii kaiwainpan nii atii Abraham takaan-daun kaawan, uruu tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii utakaan-daun nii. Aizii wuru'u kakinaoriiz, angelnao taanii Moses ati, na'iki uruu ida'ana'o udobata-kida-kao Israelitenao ati.

²⁰ Mazan aonaa Tominkaru zaamatan pidan dobata-kida'o nii paparadan Abraham ati, mazan sariapa pa'an uparadan u'ati, ukowaadan dono wuru'u pataa'azoniaz u'ati.

²¹ Aizii kakinaorii taa-kao idi, upana'adan ni'i naa mooko wuru'u Tominkaru kowaadanii kidaz pataa'azon? Aonaa! Ukau'an umishiin an mani pidan ikodan karikaonanu'o kakupa-karu kakinaorii izo'ati-kao ida'an, kakinaorii ida'an mani Tominkaru dakotan pidan kaimana'o nii.

²² Mazan saada-kariwai Tominkaru paradan kowaadan wa'ati, ipai pidannao oia'o kazowau-tapanii pa'idiwaru. Ukau'an, wazaamatian nii wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azon, soo wamishidan ida'an Jesus Christ.

²³ Christ mishidapa-kao ua'ii zii, waunao taapa-kao kakinaorii waranu'u, taraa-kariwainaao kawan, atii wuru ida'ati'i Christ mishida-kao kainaabata-kaoaz naa.

²⁴⁻²⁵ Ukau'an kakinaorii taa-kao, kazowau-tapa'o nii waunao, atii Christ kaawan di'iti. Mazan aizii Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidannao nii wamishidan idi'ora'a

naa Christ. Aonaa kanom ni'i naa aizii kakinaorii kazowautapan waunao powa'a.

Pidan mishida'oraz Jesus Christ, uruu Tominkaru dani

²⁶ Ipaí unao Tominkaru dainaó umishidan ida'an Christ Jesus.

²⁷ Ukau'an, ipai unao chikaawunuina'oraz na'iki zaamatina'oraz Christ Jesus ida'ati, umorokodan naa Christ kaduz wuru'u.

²⁸ Ukau'an aonaa usha'apan pugaru Jew oo aonaa Jew mani; poitorui oo aonaa poitorui mani; daonaiora oo zun, ipai unao na'apa kida'o pa'idiwaru, uzaamatinpan idi Christ Jesus ida'ati.

²⁹ Aizii uzaamatinpan kau'an Christ Jesus ida'ati, unao wuru'u mishi'oraz Abraham takaan-daunnao. Na'iki unao wuru'u zaamata'o ni'oraz kaimana'o aimakan, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii Abraham ati.

4

¹ Kaikapa'o kaiwuru'u ōkianuz: Koraidaona zaamata'o ni'oraz padaru sha'apauz kida, na'apa utaapa-kao poitoruinao taapa-kao kawan, ukoraidaonaan dono zii. Mishi uka'idiwaun pu'a'a naa padamata padaru sha'apauz kida idi.

² Mazan umashaapan nii zii pakazowautapikinao waranu'u na'iki pasha'apauz taapikinao waranu'u zii, atii udaru aitanii kamoo kaawan di'iti.

³ Na'apa'o da'i waunao kiwiin koraidaona kawan, wapoitoruitapa-kidinan waizo'atin ida'an kakinaorii kida doronainao di'iki'oraz, kazowau-tapainaouz imi'i baara sannao.

⁴ Mazan Tominkaru aitanii kamoo kaawan dono'o naa, udyuudan paudani, ushakatan zun di'iki. Umashaapan Jewnao kakinaorinaa waranu'u,

⁵ ukazannaata kizi waunao, mashaapainaouz kakinaorii waranu'u, turuu kizi Tominkaru zaamatan waunao paudainao nii.

⁶ Tominkaru zaamatan idi unao paudainao nii, udyuudan pauDani Doronaa mashaapan unyukunuu ida'a. Uruu Doronai ida'ana'o wuru'u ukianuz Tominkaru ati, “õdaru Tominkaru,” kii.

⁷ Ukau'an, aonaa powa'a poitoruinao mani unao, mazan Tominkaru dainaou'u naa pa'an. Udainaoun idi unao, ukau'an utaan nii u'ati ipai wuru'u ukowaadauzoniaz pataa'azon.

Paul dopii-kidan Galatia Baara sannao

⁸ Kiwiin umaaitapakan dono zii Tominkaru, upoitoruitapa-kidinan tominkarunao ati aonaa mishiinao mani.

⁹ Mazan aizii unao, uaitapa'a naa Tominkaru, oo turuu õkian, Tominkaru pa'an aitapa'oraz unao. Kandii ni'i naa mooko ukiwa'azon powaa iti, upoitoruitapa-kidina'azon koshan mazanu'o tominkarunao ati, aona'oraz kanom ïsha'apatan?

¹⁰ Aizii unao, utamakapan naa Jewnao kaduz utaapan ida'an kamoo, kauzu, na'iki wunu ïtaapanii kidaz.

¹¹ Tuukii õdopian unao dau'an, ukau'an madiwautapa-ka'o mooko karikaonan wuru'u õkaudinuz unao bii an?

¹² Õmin-mishidannao, tuukii õaipan umashaapan õgaru kawan, aonaa Jewnao kakinaorinaa waranu'u mani. Õgaru na'apa'ora'a naa unao

Gentilenao kawan, aona'a naa õmashaapan Jewnao kakinaorinaa waranu'u. Kaiman sha'atii da'i utaapauzon õgaru, aonaa unyukunuu oian õ'ati.

13 Uaitapanii õkarinauzon idi'o õkowaadauzonuz Kaimana'o Kuwai unao ati kiwiin.

14 Õkarinaan idi, dobata õmizidin-kidan unao, mazan upu'u aonaa uzon-kidan oo ukachama'iden õ'ai. Mazan udapaapan õgaru kaiman, ikoda Tominkaru angelin oo ikoda Christ Jesus dapaapa-kao kawan utaapan õgaru.

15 Mazan aizii usha'apanum naa wuru'u, aona'a naa powa'a ukonaukia'azon õtuma? Õaitapa mishi, õkarinauzon dono'oraz, turuu mani uso'otan uawun kida, na'iki utaanuzu õawun nii.

16 Aizii mani, uto'oran naa sha'a õ'ati wuru'u, õkowaadan idi mishi'o kuwai u'ati?

17 Pidannao wuru'u aipainaouz umashaapan Jewnao kakinaorinaa waranu'u.* Tuukii ũaipan uzaamatinan pa'idi'iti, mazan aonaa ũkaminka'uta'azon mani unao wuru'u, soo ũaipan karikaonan pabuutan unao õ'ai, ũnao ati kizi'i naa unyukunuu.

18 Mishi, kaimana'o wuru'u pidan nyukunuu dyautanuz pasha'apatan dau'ati aimaakan, kaimana'oraz mazan aimaakan. Marii karikaonanu'u naa usha'apatan aimaakan na'apa, aonaa soo õna'an dono mani karikaonan utuma.

19 Õdainao õmarainapaniinao, daroi dopian kawan kaziwa'o idi okaudanipan dono, na'apa'o kawanu'o õbaiatan kaziwa'o unao dau'ati. Õdopitan nii udau'an atii umashaapan an zii

* **4:17** Putukapa Galatians 1:7

kaimanaiman Christ kaduz kawana'ati.

20 Kaiman zii mani ōgaru na'ii unao tuma kai. Uruu idi kaiman zii mani waabataakan waparadan, na'iki ōaitapa mani na'apam ōkian u'ati. Usha'apanum kau'an ōmunapon idi, aonaa ōaitapan na'apam ōkian u'ati.

Hagar poitoruiaba, na'iki Sarah aonaa poitoruiaba mani

21 Ōpisha'azon unao aipainaouz pamashaapan kakinaorii waranu'u, aonaa zii mooko uaitapan na'apam kakinaorii kian?

22 Kaina'a saada-kariwai dya'utama'o Abraham dainao daonaioranao dau'an. Bauda'apa utoman pauhani papoitoruuba tuma,[†] ba'oran utoman pauhaiaro tuma,[‡] aonaa poitorui mani oroo.

23 Udani poitoruiaba tuma'oraz, ushakatan na'apa koraidaonaa shakatauzon kawan. Mazan ba'oran udani, udaiaro di'iki'o. Oroo aonaa poitoruiaba mani, ushakatan na'apa Tominkaru kiauzon kawana'ati pa'an, Abraham ati.

24 Di'ora'a dya'utama'oraz zunnao kainaabatan dya'utama'oraz Tominkaru sha'apataniaz kida papidanannao ati.[§] Hagar, poitoruiabaz, oroo kainaabata'o wuru'u kakinaorii Tominkaru taaniaz Moses ati midukuo Sinai ii. Ipai pidannaoroo di'iki'oraz, poitoruinao pa'idiwaru, ūmashaapan idi kakinaorii waranu'u.

25 Na'iki midukuo Sinai, Arabia ia'oraz, ukainaabata-kao Hagar di'iti. Na'iki kai'oraz

[†] **4:22** Genesis 16:15 [‡] **4:22** Genesis 21:2 [§] **4:24** Tominkaru sha'apataniaz kida papidanannao ati: uruu dakota-kao covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

donoi Jerusalem, oroo di'iti koshan ukainaabata-kao, na'ii sannao mashaapan idi poitoruinao kawan kakinaorii waranu'u.

²⁶ Mazan Sarah, oroo aonaa poitoruiaba mani pa'an, oroo di'iti aokazi ia'oraz Jerusalem kainaabata-kao, na'iki oroo wadaro kawanu'o.

²⁷ Kaikapa'a Tominkaru paradan kotua'oraz ki-auzonu'u odau'an:

“Pukonaukii maudaniichiaba,
Pukadako diiwa'o ida'an pukonaukian idi,
aonaan pu'u pukaudanipauzon.

Mazan aizii powa'a'o nii zii pudainao iriban,
aoro aia'a, mazidaibazo.”*

²⁸ Õmin-mishidannao, unao, na'apa Isaac kawan, Tominkaru dainaou'u naa, na'apa Tominkaru ki-auzon kawan.

²⁹ Mazan uruu dono wuru'u koraidaonaa shakata'oraz koraidaonaa shakatauzon kawan, wuru'u poitoruiaba daniz, uantamikitauzonii Isaac, shakata'oraz Tominkaru Doronaa ida'an. Na'apa kai aimakan sha'apaapa-kao wa'ati kotua'o kawan.

³⁰ Mazan na'apa dii saada-kariwai Tominkaru paradan kian? “Puwaata wuru'u poitoruiabaz paudan tuma! Usha'apanum kau'an aona'o nii odani zaamatan padaru sha'apauz kida, wuru'u taa'azoo-kariwaiz, aoro dani ati'i aona'oraz poitoruiaba mani.”†

³¹ Ukau'an õmin-mishidannao, waunao aonaa poitoruiaba dainao mani, mazan aoro dainao pa'an, aona'oraz poitoruiaba mani.

* ^{4:27} Isaiah 54:1 † ^{4:30} Genesis 21:10

5

Christ so'otan kakinaorii kazowautapan ai waunao

¹ Mishi Christ so'otani'i naa Jewnao kakinaorinaa kida ai waunao, aona'a naa powa'a kakinaorii kazowautapan waunao. Úkau'an ma'ozaka'a naa utaapa unyukunuu, na'iki aona'a naa utaapada'ana'a kakinaorii kazowautapan unao powaa iti.

² Uabata õgaru Paul paradan, aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii pachoota-kidinan* ida'an Jewnao kakinaorinaa kawana'ati. Una'apan an, madiwautapa-ka'o wuru'u Christ mawakanuz u'ati.

³ Õkakinaowan nii unao koshan, ukashaapan an uchoota-kao Jewnao kakinaorinaa kawana'ati, ukau'an marina'a naa uizo'atin ipai daunuuda'u wuru'u kakinaorii kidaz.

⁴ Aizii na'ia'oram pidan unao bii iki aipan an Tominkaru dakotan paugaru kaimana'o pidan nii paizo'atin ida'an wuru'u kakinaoriiz, ubuutinan naa mishi'oraiman Christ ai wuru'u, na'iki ubuutinan naa kapam Tominkaru kaimanan ai u'ati.

⁵ Mazan waunao, waaитапа Kaimana'o Doronaa ida'an mishi'o nii Tominkaru zaamatan waunao na'iki udakotan nii waunao kaimanainao pidanno nii, wamishidan ida'an Christ pa'an.

⁶ Aizii wuru'u wazaamatinanuz naa Christ Jesus ida'ati, pidan choota-kariwai oo aonaa choota-kariwai mani, aonaa ūtukapa-kao pana'a kida,

* **5:2 pachoota-kidinan:** Putukapa 'chootin-karu' kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

aonaa na'apa kida'o di'itapa-kao umanawunu'o nii. Soo kanom pa'an di'itapa-kariwai, pidan mishidan Christ. Na'iki mishidapa-karu ida'ana'o wuru'u marainpaaka-karuz.

⁷ Kaiman sha'atii umishidapan padamata. Kanom wuru'u mashaata'oraz unao uda'anana ai mishi'o kuwai?

⁸ Mazan waaitapa Tominkaru, zaamata'oraz unao pa'ida'ati, aonaa uruu mani wuru'u tanawatin-kida'oraz unao mishi'o kuwai ai.

⁹ Masakauda'u'o pana'iti'o kuwai kowaada-kao, ipai'o nii pidannao mishida'akanuzu. Na'apa masakauda'u'o yeast pooda-kidan kawan ipai poroom-bi'i.

¹⁰ Mazan õaitapa na'iki õmishida Naobanai aipan ati, aona'o nii utanawatinan, mazan uda'anana nii pa'an wuru'u õkuwaa kidaz. Aizii pidan wuru'u tanawatin-kida'oraz unao mishi'o kuwai ai, up-ataka'uta-kao nii tuukia'o ida'an.

¹¹ Õmin-mishidanno, õkakinaotan na'iki õdyuudautan an mani pidannao choota-kidinan Jewnao kakinaorinaa kawana'ati ïkazannaatin-kinaa nii, aonaa mani õpataka'uta-kao. Mazan wuru'u Jewnao pataka'utanuz õgaru, õkowaadapan idil'o pidannao kazannaata-kao soo Jesus mawakan ida'ana'o pa'an.

¹² Aizii wunaou'u tanawatin-kida'oraz unao, tuukia'oraz ūipan chootin-karu, kaiman zii manawun mani õ'ati ïmakuuta'aka-kao an kaimandaun, aonaa soo ïchootan mani karikaonan pamada.

¹³ Unao õmin-mishidanno, Tominkaru zaamatani unao, uso'otani'i naa unao kakinaorii kazowautapan ai. Mazan aonaa

ukaiwa'ana'a wuru'u uso'ota-kaoaz kakinaorii ai, usha'apaapa-kinaa nii dikauda kida'o aimaakan, unyukunuu aipan kawana'ati. Mishi'oraiman ukaminka'uaaka umin-mishidannao tuma umarainpaakan ida'an.

¹⁴ Mishi waizo'ati ipai daunuuda'u kakinaorii taa-kariwaiz Jewnao ati, waizo'atin ida'an wuru'u di'oraz kakinaori'i: "Umarainapa ipai pidan na'apa umarainpan kawan unanaa," kii-karuz.

¹⁵ Mazan uto'orataakapan an na'iki udakowaakapan an, utukapa pa'i uwaatan umin-mishidannao na'apa'o ida'an.

Marii Tominkaru Doronaa kazowautapan unao

¹⁶ Uruu idi õkian, aizii umashaapa'a naa Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati. Una'apan an aona'o ni'i naa usha'apata'azon oia'o, wuru'u unyukunuu sha'apata'azonii kidaz.

¹⁷ Usha'apanum kau'an wuru'u wanyukunuu, tuukii uaipan washa'apatan oia'o aimaakan, aona'oraz Kaimana'o Doronaa aipan usha'apata-kao. Mazan Kaimana'o Doronaa, uaipan washa'apatan soo kaiman kida'o pa'idiwaru, wuru'u aona'oraz wanyukunuu aipan usha'apata-kao. Ukau'an kaina'a dya'utam aimaakan mizaataakapan wanyukunuu ii. Uruu idi dadara wa'ati washa'apatan kaimana'o aimaakan.

¹⁸ Mazan aizii pusha'apatinan na'iki pumashaapan idi'i naa Tominkaru Doronaa aipan kawana'ati, aona'a naa powa'a Jewnao kakinaorinaa kida kazowautapan unao.

¹⁹ Kanom pidan nyukunuu aiapanii, aona'a umainaabanan. Unaudapa pasha'apaapan

di'oraz kaduz kida'a: pakiaapaakan madoronaa-daun; pasha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimaanak pakiaapan ida'an paminshu'unao; pasha'apata'azon kakiba'azonnaa kida'o usha'apata-kao madoronaa-daun;

²⁰ patominkaruniitapan toma-kariwai kida; pamakon marunao di'iti; pato'orakizaitapan tuukii pairibannao; pazunaapaakan; na'iki pakishauzin; kichana'iki-kii da'i uto'ora'akauzon; tuukii uaipan pawazoomikipan na'iki padikintinan; pakashadaakapan na'iki pabuutaaka-kidan pidannao;

²¹ pana'azootapan pairiban sha'apauz; papo'idipan; pasha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimaanak tuzapa-kizai ii aka; na'iki pasha'apaapan iriba ba'oran oii kida'o aimaanak. Ōkia'azon koshan powa'a zii, na'apa ōkian kawan u'ati kiwiin, wuru'u pidannao sha'apaapainaouz na'apa kida'o aimaanak, aona'o nii īwiizi nii Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii.

²² Mazan Kaimana'o Doronaa kazowautapan idi waunao, utaan nii wanyukunuu kamarainpanu'o nii, konaukii-tina'o nii, kaimankinaa nii, tuuda-kinaa nii wabaiatanii kida, kaminka'uuba-kinaa nii, kamunantuuba-kinaa nii, mishidinaaba'o nii,

²³ kakarodapanu'o nii, na'iki watuudapa-kinaa nii wanyukunuu washapatalazon ai oia'o. Umashaapan an kaikapa'a, wuru kida kawanu'u, aonaa kakinaorii nii mashaata'o nii unao.

²⁴ Pidannao wuru'u zaamatinaouz Christ Jesus ida'ati, īmarina'atani'i naa oia'o, īnyukunuu naudapauzoniaz pasha'apaapan, tauka-kariwai

kawanu'ora'a naa oia'o ūkaduz kida Christ mawakan dono cross ida'a.

²⁵ Kaimana'o Doronaa taan idi'i naa pa'ina'o mashaapa-kinai wa'ati, ukau'an wamashaapa'a naa uaipan kawana'ati.

²⁶ Aonaa wamanawun-tinpa'ana'a, na'iki aonaa wato'orataakapa'ana'a, na'iki aonaa wakishauzi-aakapa'ana'a wa'atiaaka.

6

Kaminka'uaaka-karu daua'o

¹ Ōiribannao, umin-mishidan waotinan dono oia'o, marii unao mashaapainaouznaa Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati kaminka'utanuz, uparadan ida'an u'ati kaimana'o ida'an, usakita-pada kizi pamashaapan powaa iti Tominkaru aipan kawana'ati. Unao, uzaudina'a naa mazan pa'i uwaotan ai oia'o di'iti kapam.

² Ukaminka'uta umin-mishidannao ūbaiatan an kasha'ora kida'o aimaakan. Na'apa'o ida'an uizo'atin Christ kakinaori wuru'u.

³ Na'ia'oram pidan taapinpa'o umanawunu'o nii pa'aonaimanan pu'u, umariidapan karikao-nan panyukunuu wuru'u.

⁴ Marii ipai pidan di'itapan pasha'apatani aimaakan, usha'apatani kaimanan an, turuu ukonaukii-kidan pasha'apatani. Mazan aonaa kizi uatadapan wuru'u pasha'apataniaz ba'oran pidan sha'apatani ai.

⁵ Usha'apanum kau'an ipai waunao, waaipan ati'o nii washa'apatani wuru'u taa-kariwai kidaz washa'apatani nii.

6 Marii na'ia'oram pidan tominapa-kida-kariwai Tominkaru paradan dau'u kaminka'utan patiichaan, utaan ida'an kaiman kida'o aimaakan u'ati.

7 Mana'a umariidapa'ana'a unyukunuu, Tominkaru aonaa turuu umariida-kao. Kanom pidan sha'apatani, na'apa'o nii kapam uwiniipinaa.

8 Aizii pidan sha'apaapa'o oia'o, panyukunuu aipan kawana'ati, pataka'utin-karu'o nii uwiniipinaa nii. Mazan pidan mashaapa'o Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati, uzaamatana nii karikaonanu'o kakupa-karu Kaimana'o Doronaa ida'an.

9 Mana'a wakashadina'ana'a washapaaapan kaiman kida'o aimaakan, usha'apanum kau'an Tominkaru aitanii kamoo kaawan dono, wazaamatana nii kaimana'o aimaakan aonaan an wakashadinan.

10 Ukau'an, washapata kaiman kida'o aimaakan ipai pidannao ati, na'apainim dono watukapan kaimana'o aimaakan sha'apata-karu ni'o, aitaniiman wamin-mishidannao ati.

Ubaukapan naa Paul kakinaowan mishidaina

11 Aizii utukapa na'apam ōsaadan udaru di-dida'a'a, ōka'u ida'an.

12 Wuru'u pidannao tuukia'oraz ūaipan unao choota-kao* Jewnao kakinaori kawana'ati, ūaipan karikaonan pidan nyukunuu-atin paugaru.

* **6:12 choota-kao:** Putukapa 'chootin-karu' dava'a'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

Ĩsha'apatanuzu na'apa'o ĩmaaiapakan idi'o pamin-Jewnao pataka'utan paugaru, patominapatin-kidan dikan ii pidannao wuru dau'ana'a Christ mawakanuz cross paawa'a ipai pidannao oian dikan ii.

¹³ Mazan upu'u zii pidannao chootakariwainaouz, aonaa ĩizo'atin ipai wuru'u Jewnao kakinaori kidaz. Wuru'u ĩaipanuz unao chootakao soo pa'atadinapa-kinaa ni'o karikaonan, ĩaipan patukapa-kidan iriba papidanannao.

¹⁴ Mazan ūgaru, ūtadinpan nii soo wanaobanaa Jesus Christ mawakan dau'u cross ida'a. Christ mawakan idi ū'ati, aona'ana'a powa'a ūdyautan wuru'u pidannao taapaniaz umanawunu'o nii, mawaka'o kawanu'u naa ūtaapanuzu. Na'iki ūgaru, mawaka'o kawanu'u naa ĩtaapan.

¹⁵ Aonaa umanawunu'o aimaakan mani wuru'u pidan choota-kaoaz oo aonaa uchoota-kao. Mazan kanom pa'an umanawunu'o aiapa-kao, soo Tominkaru pa'inaadan pidan nyukunuu.

¹⁶ Marii Tominkaru taan nyukunui kaimankinaa na'iki ukamunan-kidan ipai pidan wuru'u izo'atiinaouz ūkuwaa. ĩnao wuru'u mishi'oraz Tominkaru pidanannao.

¹⁷ Aizii aona'a naa powa'a ūaipan pidan towauda'utan oo kimudautan ūgaru ūkuwaa dau'an, usha'apanum kau'an ipai ba'izi-daun ūmada ida'an kida'oraz aida-kidan mishi'o ūgaru Jesus poitoru.

¹⁸ Ōiribannao, ūtoriinpan marii kizi wanaobanaa Jesus Christ ma'ozakadan unyukunuu pakamanun ida'an. Amen.

**Kaimana'o Tominkaru Paradan
New Testament in Wapishana (GY:wap:Wapishana)**
copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Wapishana

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Wapishana

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
198b856d-ac64-5e95-afee-2b1cb3b356c1